

OBDOBJE EVROPSKE EKSPANZIJE

Med rimskim cesarstvom in državami na J Indije je cvetela trgovina že pred prihodom vojske Aleksandra Velikega na območje reke Ind ;s pojavom islama in širjenjem arabskega kalifata so postajali muslimani vse močnejša ovira v trgovini med V in Z ;_krščanski svet je bil slaboten in nepovezan;_ko so mesta in trgovina v Z Evropi ponovno začela cveteti je bil krščanski svet vse bolj odrezan od najbogatejših središč svetovne trgovine - iz tega položaja sta vlekli korist le državi Benetke in Genova, ker sta imeli monopol v trgovini z muslimani ; blago (svila, porcelan, dragi kamni, preproge, dišave, začimbe) je z Vzhoda prišlo do Sredozemskega morja (po karavanskih poteh, Indijskem oceanu, Rdečem morju in prek Egipta); blago muslimanski trgovci v Sredoz. Prodajo beneškim in genoveškim trgovcem, ki so ga nato prodajali po Evropi za višjo ceno; trgovske poti proti Indiji so nadzorovali turški in arabski posredniki – trgovina med celinama je vse bolj usihala ; kmalu se je povsem pretrgala kopenska pot proti V. Evropejci so bili prisiljeni iskati nove poti do Indije. Vladarji so bili pripravljene podpirati drage odprave v še neraziskana območja ; z neposredno trgovino z bogatimi deželami v Aziji so pričakovali velik dobiček, predvsem Španija in Portugalska pa sta pričakovali ne le ekonomske ampak tudi politične in vojaške prednosti

PROTI INDIJI – v 15.stol. najprej Portugalci; Henrik Pomorščak – 1. evropska pomorska šola; raziskuje Z-afriško obalo in kako obiti muslim. trgovce v Afriki in jih izključiti; odkrije Madeiro, Azore in Kapverdske otoke / z šolo in odkritji je postavil temelje portugalski pomorski moči ; Diaz je leta 1488 objadral rt Dobrega upanja (skrajni jug Afrike, Viharni rt) 1498 -da Gama pripluje v Indijo - začetek vzpona Portugalske v kolonialno silo.Glavni motivi so bili naperjeni proti politični moči islama, želja po pokristjanjevanju, dokopati se monopola v trgovini z začimbami .Prihod de Game v Kalikat je pomenil preobrat v odnosih med Indijo in Evropo.1509 so Portugalci resnično zavladali na področju Indijskega oceana; Portugalci so utrdili svoj politični položaj v Aziji – leta 1510 so osvojili Goo; naselili na Z-indijski obali zato, ker je bil ta del Indije razdrobljen. Na indijski V-obali so bile močne države Vidžajanagara, Oris in država Mogulov; osvojitve Goe je potekala ob pomoči hindujskega poglavarja/ sploh je skupno sovraštvo do islama družilo hindujske in portugalske oblasti; spoznali pomen Malake – v tistem času je bila veliko mednarodno pristanišče – mesto ni bilo le središče za dišave in začimbe iz Indonezije, temveč tudi glavni vezni člen med Kitajsko in J in JV Azijo – z osvojitvijo Malake utrdijo svoj položaj, odprejo vrata proti Tihemu oceanu, dobijo monopol nad trg. z začimbami in iz trg.izločijo Arabce

PRODIRANJE NIZOZEMCEV - v 1.pol.17.stol. začnejo ogrožati; proti Indiji odpravili šele 1595; potovanje je omogočilo redno pomorsko zvezo in podprlo ustanovitev Združene vzhodnoindijske družbe ; Portugalci so jim bili sovražni v trgovanju ter v času najhujšega preganjanja protestantov ; 1641 so Portugalcem iztrgali njihovo najpomembnejše oporišče in lukko na vzhodu – Malako; Posamezni sultani so se upirali zasedbi Nizozemcev, toda ti so do leta 1680 vzpostavili na območju današnje Indonezije popolni monopol – od tod so uspešno trgovali s Kitajsko in Japonsko; 1654 so Nizozemci zavzeli še otok Cejlon (propad portugalskega trgovskega imperija tudi v indijskih vodah)

VELIKA BRITANIJA IN FRANCIJA V OSVAJANJU INDIJE – ob koncu 16.stol. so bili Nizozemci glavni posredniki in večkrat močno podražili začimbe; Angleži se tako odločijo za samostojno trgovanje; prva ladja odpluje proti Aziji 1601; Britanci se kasneje morajo umakniti iz indonez. otokov; sredi 17st so začeli previdno širiti svoje trgovske postojanke na področju Indije; ustanovili tri pomembna središča. Bombaj, Madras, Kalkuta

-1664 je tudi Francija ustanovila Vzhodnoindijsko družbo in sčasoma uredi svoje naselbine in postojanke; med Anglijo in Francijo pride do napetosti; za nekaj časa so Francozi dobili premoč in so celo zasedli središče angleške posesti – mesto Madras - Kmalu pa so prevladali interesi VB; 7-letna vojna (1756-1763) Francija izgubi večji del svojih posesti v Indiji, vendar zlomijo Angleže in nadaljujejo z osvajanji Indije – kmalu je ustvarila velikanski podimperij in sama upravljala velike province ter nadzorovala okoli 600 indijskih kneževin – tam so vladali domači radže, maharadže in sultani, ki so bili precej samostojni (Britanci so spretno sklepali zaveznitva z enim vladarjem proti drugim). Do sredine 19st je Vzhodnoindijska družba spravila (z vrsto vojn z Afganistanom, Nepalom, Burmo in drugimi) pod svojo oblast vso Južno Azijo.

ZNANSTVENE ODPRAVE V AZIJO - v notranjost celine načrtno v 18st (Jezuit Hipolit Desideri); v 19st so se v notranjost Azije odpravljali predvsem nemški znanstveniki; švedski raziskovalec Sven Anders von Hedin; znani potopisi, npr. Skozi azijsko divjino, Od tečaja do tečaja, Življenje odkritelja, Uganka Gobi, Svilna pot,...

RUSKA IN KITAJSKA EKSPANZIJA V OSREDNJO AZIJO - tu so značilne nomadske države; V del so pretresala preseljevanja narodov; od 16st je prodirala na ozemlje Osrednje Azije tudi Rusija; veliki knezi širili moskovsko državo; 1547 se je okronal za cesarja Ivan Grozni. Širil je državno ozemlje. Rusija je počasi prevzemala Džingiskanovo zapuščino. Zavzel in pokristjanil je islamska kanata Kazan in Astrahan. To je moskovski državi dalo nova ozemlja v Osrednji Aziji, novo območje je odpiralo možnosti boljšega trgovanja z V, bilo pa je tudi odskočna deska za osvajanje Sibirijske; čas carice Katarine II (1762-1796) so osvojili še kanat Krim

RUSKA EKSPANZIJA V SIBIRIJO - 1499 neuspešno vodijo Rusi prvo oboroženo odpravo v Sibirijo; prav tako tudi angleški raziskovalci z namenom, da bi vzpodbudili trgovino z Rusijo so leta 1555 ustanovili družbo Moskovija - kasneje postane vzor za slovito Vzhodnoindijsko družbo; osvajanja so se nadaljevala tudi v 17st; ruski raziskovalec je leta 1647 odkril preliv med Aljasko in Sibirijo, odkrili pa so tudi Kamčatko. 1725 v prestolnici (St. Peterburg) niso vedeli, da sta Azija in Amerika ločeni celini; Ruski trgovci so redno potovali tudi na Aljasko; trgovci so že zgodaj oblikovali kopensko pot do Kitajske; večji del ruske trgovine z Osrednjo Azijo, Mongolijo in Kitajsko poteka po čajni poti - pitje čaja se začne v Sibiriji, razširi se je po čajni poti prenesla v Moskvo. Prvi so dobili trgovski monopol v Sibiriji (1557) so bili bogati trgovci Stroganovi, ki so uživali podporo ruskih carjev. Prodiranje Stroganovov v Sibirijo so se kmalu zoperstavili Tatarji a to Rusov ni ustavilo. V zgodovini Sibirijske so imeli **Kozaki** posebno vlogo: obdelovali so zemljo, varovali deželo pred vdori tolpa in pred vpadi sosedov (meja s Kitajsko in Mongolijo ni bila jasna). Politika poselitve Sibirijske je bila tudi pregnanstvo. Zločinci, obsojenci so začetek novega poglavja zgodovine Sibirijske. Kaznjenci so sčasoma postali najpomembnejši del delovne sile